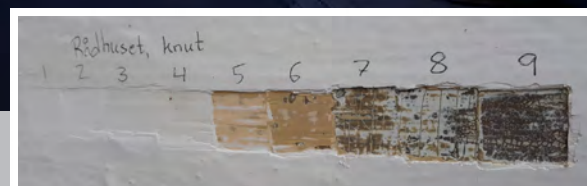

Norrbottens
museum

Rapport 2017:09

BEBYGGELSE

Färgprogram för Piteå Rådhusorg

Framtagande av färgprogram för Piteå Rådhusorg
Piteå stad, Piteå kommun, Norrbottens län.

Norrbottens museum
Erica Duvensjö
Marcus Bengtsson

Innehåll

Inledning.....	1
Rådhusorget i Piteå	2
Torgets historia.....	2
Torget idag	2
Administration och lagskydd.....	2
Detaljplaner	2
Riksintressen.....	3
Byggnadsminnen	3
Övriga utpekanden.....	3
Målsättning och vision för torget	3
Undersökning.....	4
Urval av byggnader.....	4
1. Falken 3, Rådmanshuset	5
2. Falken 10, Trivialskolan	9
3. Stadsvapnet 6, Rådhuset	13
4. Stadsvapnet 8, nuvarande Markishuset	21
5. Stjärnan 13, s.k Rådhuskiosken	23
6. Stjärnan 4.....	27
7. Ulven 6, nuvarande Sossestugan	30
8. Ulven 5, s.k Torggrillen	35
Sammanfattning.....	37
Antikvariska ställningstaganden	37
Förslagsalternativ	38
Källförteckning.....	42

Färgförslag för Falken 3, Falken 10, Stadsvapnet 6, Stadsvapnet 8, Stjärnan 13, Stjärnan 4, Ulven 5 och Ulven 6 som bilagor.

Inledning

Bakgrund

I en förberedande insats inför Piteås 400-årsjubileum år 2021 satsar nu Piteå kommun på att iordningställa Rådhusorget. Tanken är att utveckla torget till en estetiskt tilltalande mötesplats för medborgare och besökande då Rådhusorget är ett profilprojekt inom kommunens stadsmiljöprogramarbete. En del i arbetet är att se över Rådhusorget's bebyggelse, dess färgsättning och gestaltning och att sedan ta fram en detaljplan för området.

Norrbottnens museum blev inkopplat för att ta fram färgförslag för torgets byggnader.

Syfte och mål

Projektets mål är att skapa ett underlag för framtida beslut om färgsättning av Rådhusorget's byggnader. Genom att undersöka fasadernas tidigare färgsättning kan beslut tas på ett antikvariskt försvarbart sätt med förankring i Piteås kulturhistoria.

Metod och material

För att uppnå projektets syfte och mål fordras en omfattande undersökning som sker med flera infallsvinklar. Arkivstudier görs vid flera arkiv, bland annat på Piteå museum, Norrbottens museum och Centralarkivet i Piteå.

Färgtrappor skrapas fram på utvalda byggnaders fasader, listverk och fönster. Dessa undersöks okulärt såväl som med elektronisk färgläsare. Byggnadsurvalet görs utifrån de förutsättningar som finns för historiska färgsättningsbelägg.

Undersökningen reserverar sig för de felmarginaler som kan uppstå vid kulörförändring i färger, för felmarginal i den elektroniska färgavläsaren samt för kulöråtergivningen av färgtrapporna i rapporten. Felmarginalerna är dock så pass små att dessa inte påverkar antikvariska resonemang.

Resultat

Resultaten från undersökningen sammanställs i rapporten och utifrån dessa presenteras sedan olika färgsättningsförslag. Förslagen utgår från historiska färgsättningar med särskild betoning på de resultat som framkommit vid undersökningen.

De resultat som undersökningen ger sammanställs i följande rapport och levereras till Piteå kommun under hösten år 2017. Rapporten och bilagor arkiveras vid avslutat arbete i Norrbottens museums arkiv under diarienumret 141-2017.

Rådhusorget i Piteå

Torget historia

År 1667 flyttades Piteå stad till sin nuvarande plats på Håggholmen från sin tidigare plats i Öjebyn. Torget förlades på holmens högsta punkt.

Den regelbundna rutnätsplan som är tidstypiskt för 1600-talsstäder i Sverige förekommer även i Piteå. Däremot står sig Piteås Rådhusorg nästan helt unikt i Sverige för sin utformning. Det kvadratiska rum som utgör torget har sina hörn inskurna i befintliga kvarter och bildas således ett slutet rum som historiskt sett har inhyst stadens förnämaste byggnader. Formen på torget härstammar från venetianska ideal. Det enda bevarade 1600-talstorg, förutom Rådhusorget i Piteå, med slutna hörn och gator som korsas i mitten av torget är Stora torget i Uppsala som tillkom under 1640-talet.

De gator som centralt löper genom torget kan liknas vid de historiska romerska städer som byggdes med centralgatorna Cardo och Decumanus vilka möttes mitt i staden och utgjorde stadens centrum.

Torget idag

Torget är idag stenbelagt med asfalterade centralgator. Vägen som löper nord-syd är en vältrafikerad bilväg. Belysningen är enhetlig med lyktstolpar i äldre stil, diskret placerade över hela torget. På några av lyktstolparna sitter informationsskyltar med historiska fakta om torget och dess tillhörande byggnader. Informationsskyltningen är diskret, särskilt i jämförelse med den trafik- och handelsskyltning som råder. I anslutning till torget löper Storgatan, Sveriges första gågata som blev gågata den 11 augusti 1961.

Under sommartid fungerar torget som en mötesplats, med bänkar, blomarrangemang och uteservering. Under vintertid plockas bänkar och blomarrangemang bort. Vid juletid är det tradition att ställa en stor julgran centralt på torget.

Färgsättningsmässigt hänger byggnaden ihop med sina respektive kvarter. Ulvens byggnader är grå-vita, Stjärnans är grön-vita och Stadsvapnets byggnader är gul-vita. Falkens byggnader har dock differentierad färgsättning.

Administration och lagskydd

Detaljplaner

Följande detaljplaner finns i anslutning till Rådhusorget:

DC0005 – Falken mm kv, centrala Piteå. 2005-09-05

D0050 – Stadsvapnet kv. 1966-11-25.

D2044 – Stadsvapnet 6 och 8, Kulturtorget. 2015-06-22.

DBoo34 – Kv Stjärnan. 1987-11-12.

DBoo27 – Centrala Piteå, kv Ulven. 1986-09-05.

Falken

Kvarteret Falken är särskilt utvärderat i detaljplanen för centrala Piteå i bilagan *Kulturhistoriskt kvalitetsprogram för kvarteret Falken*. Komplementet utgör en antikvarisk bedömning av respektive byggnad i kvarteret med erforderliga beskrivningar om hur byggnaden ska tillvaratas.

Riksintressen

Stadsmiljön kring Rådhusorget i Piteå är skyddat som riksintresse för kulturmiljövården under namnet BD 58, Piteå med motiveringen: *”Stadsmiljö kring torget som speglar 1600-talets stadsplanering och den förindustriella stadens bebyggelse och verksamheter”*. Riksintresset uttrycks med: *”Det kvadratiske sk hörnslutna torget - ett av de få i landet -, gatu- och torgrummets slutna husfasader, den äldre tomtstrukturen och torgets ålderdomliga markbehandling. Den förindustriella stadens bebyggelsekaraktär, en småskalig träbebyggelse och fd Rådhuset med klassicistisk prägel samt större borgargårdar vid torget”*.

Byggnadsminnen

Piteå Rådhus är sedan år 1994 skyddat som ett byggnadsminne och erhåller således ett särskilt skydd.

Övriga utpekanden

Vid en centrumutredning utförd av Piteå kommun mellan åren 1973 och 1974 utpekades ett antal av torgets byggnader som kulturhistoriskt värdefulla. Stadsvapnet 6 och Ulven 6 ansågs vara av sådant värde att de borde byggnadsminnesförklaras, Falken 10 bedömdes ha ett ”betydande värde” och Stjärnan 4 och 5 (senare 13) ansågs vara omistliga för stadsbilden.¹

Målsättning och vision för torget

Inför Piteås 400-årsjubileum satsar nu Piteå kommun på att levandegöra Rådhusorget genom omgestaltning och funktionsanpassning. Genom att skapa en, helst bilfri, mötesplats för människor, och med möjlighet till mindre arrangemang hoppas kommunen att torget med tiden ska få fler uteserveringar, restauranger och någon torghandel. Kommunens ambition är att torget ska utformas utifrån sin historiska kontext. Förutom en ny färgsättningsplan för byggnaderna runt torget och nya skyltningsdirektiv med friliggande bokstäver, lämpligen i metall, ska belysningen vara diskret.

---

¹ Föredragningspromemoria 283.75.003313. Piteå centrumutredning. Piteå kommun, tekniska kontoret. 1975-01-29.

Undersökning

Urval av byggnader

Färgtrappsanalys utförs på de fyra mörkblåmarkerade byggnaderna 3, 5 och 7 enligt nedanstående karta. Avgränsningen görs utifrån de förutsättningar som finns för att finna användbar information i underliggande färglager. I de alternativ för färgsättningsprogram som sedan presenteras tas torgets samtliga byggnader i beaktning.

© Lantmäteriet Geodatasamverkan. Redigerad: Marcus Bengtsson.

Figur 1. De byggnader som undersöktes är markerade med blå färg, den mörkare nyansen innebär att byggnaden även undersökts praktiskt med framskrapning av färgtrappor.

1. Falken 3, Rådmanshuset.
2. Falken 10, Trivialskolan.
3. Stadsvapnet 6, Rådhuset.
4. Stadsvapnet 8, nuvarande Markishuset
5. Stjärnan 13, Rådhuskiosken.
6. Stjärnan 4.
7. Ulven 6, nuvarande Sossestugan.
8. Ulven 5, s.k Torggrillen.

1. Falken 3, Rådmanhuset

Figur 2. Falken 3, år 2017. Fotograf: Erica Duvensjö.

Namn: Rådmanhuset

Beteckning: Falken 3

Användning: Handelslokal

Byggår: Äldsta delen, bottenvåningen vid torget, är troligtvis från början av 1800-talet².

Våningar: 2

Stomme: Liggtimmer

Fasad: Träpanel. Lockläkt på nedre våningen och slätpanel på den övre våningen.

Tak: Valmat sadeltak med frontespis mot torget. Svart, bandtäckt falsplåt.

Lagfaren ägare: Piteå kommun

Tomträttsinnehavare: AB Wallsténhus

---

² Berggren Åke, Norrbotten 1998, Norrbottens hembygdsförbund och Norrbottens museums årsbok 1998, s. 28

Historik och arkivstudier

Fastigheten har utökats etappvis. I början på 1800-talet uppfördes nedervåningen mot torget vilken påbyggdes 1829. År 1827 förlängdes byggnadskroppen med delen mot Kyrkbrogatan. Förlängningen påbyggdes sedan med övervåning under 1860-talet. Bland annat har en skräddeributik³ samt Piteå-Tidningen inhysts i fastigheten⁴.

Byggnaden har haft en enklare, rödfärgad brädfodring⁵ vilket så småningom ersattes mot sin nuvarande utsmyckade fasad med ljusa kulörer.

1973 målades byggnaden om med kulörerna 18-140 Becker gul för fasaden och 49-204 Becker grå för snickerierna. Sockeln erhöll en mörkgrå kulör och taket målades svart.⁶⁷

År 1982 antogs ett färgförslag för fastigheten att måla fasad, pilastrar, knutbrädor och foder i den orangea kulören Monicolor 868.25. Sockeln skulle vara grå medan snickerierna, fönsterbågarna och dörrarna skulle vara vita. Plåtbeslagningen skulle vara mörkbrun och mörkgrå.⁸

© Piteå museum. Pfb. Oreg. Fotograf okänd.

Figur 3. Sepiafotografi på Falken 3, cirka 1898-1900. På bilden syns dörrarnas färgsättning kring sekelskiftet med sina ljusa spegelpartier. Skrädderiaffärsskylten ovan entrén löper längs med gesimsen.

³ Berggren, Norrbotten 1998, s. 28

⁴ Enligt foto från Piteå museums arkiv

⁵ Berggren, Norrbotten 1998, s. 28

⁶ Färgförslag. Norrbottens museums arkiv. Dnr 1299/74.

⁷ Godkänd färgsättning enl. byggnadsnämnden. Centralarkivet Piteå. Dnr 879/73.

⁸ Färgförslag. Centralarkivet Piteå. Dnr 50/81.

© Piteå museum. KÖ_002. Fotograf okänd.

Figur 4. Närmare fotografi på dörrpartiet. I entrén, till A. G. Häggströms skrädderiaffär, står en kvinna. Skyltfönstret är indelat i fyra fält med tunn spröjs. Årtal är okänt, men lär vara mellan 1900-1930.

Nulägesbeskrivning

Byggnaden har stående locklistpanel på nedre våningen och slätpanel på den övre våningen. De fyra engagerade pilastrarna är släta med spegel och avslutas i toppen med kapitäl. Våningsbandet är dekorerat med meandermönster.

Fönstren på nedre våningen toppas med frontoner. I frontespisens tympanon sitter ett oxöga.

Taket utgörs av svart bandtäckning med kupol. På kupolen finns en flaggstång.

Takfoten bärs upp av profilerade konsoler.

Nuvarande färgsättning:

Fasad: NCS S 1015-Y20R

Knut: NCS S 3502-Y

Färgtrappor och historisk färgsättning

Ingen färgtrappsanalys har utförts på fastigheten då den gamla fasaden ersatts under modern tid.

Kring sekelskiftet var byggnadens fasad ljusmålad med mörka snickerier.

Cirka 1910-1930 hade fastigheten mörk fasad med ljusa snickerier.

2. Falken 10, Trivialskolan

Figur 5. Falken 10, år 2017. Fotograf: Marcus Bengtsson.

Namn: Trivialskolan

Beteckning: Falken 10

Användning: Handelslokal

Byggår: 1810-talet⁹

Våningar: 2

Stomme: Liggtimmer

Fasad: Stående locklistpanel

Tak: Sadeltak med frontespis mot torget. Svart, bandtäckt falsplåt.

Lagfaren ägare: AB Wallsténhus

Tomträttsinnehavare: -

---

⁹ Berggren, Norrbotten 1998, s. 28

Historik och arkivstudier

Sedan 1600-talet har det på platsen legat ett skolhus som pendang till Rådhuset. Nuvarande byggnad uppfördes under 1810-talet och ersatte då ett äldre skolhus från 1720-talet¹⁰. Den nya byggnaden var trivialskola fram till 1894 för att sedan bli flickskola till 1905 när posten tog över lokalerna. Byggnaden har under årens lopp byggts om och förändrats – bland annat har fasaden varit putsad under flera decennier - men gick tillbaka till sitt äldre utseende med träpanel under 1980-talet i samband med en renovering.¹¹

År 1968 målades den då putsade fasaden om från sin gulbruna färgton till en grå kulör.¹² Det nuvarande utseendet med träpanelfasad fick byggnaden efter ett byggnadslov om fasadrenovering år 1981.¹³

© Piteå museum. PFb. 406. Fotograf okänd.

Figur 6. Trivialskolan cirka 1890-1905, antagligen före 1900. Framför byggnaden står en skolklass som går på Trivialskolan. Byggnaden har vita snickerier och fönsterbågar och fasaden är ljus.

¹⁰ Ibis, s. 28

¹¹ Yttrande över bygglovsansökan. Piteå museums arkiv. Dnr 2008-0048.

¹² Angående fasadputs och färgsättning. Centralarkivet Piteå. Dnr 281/68.

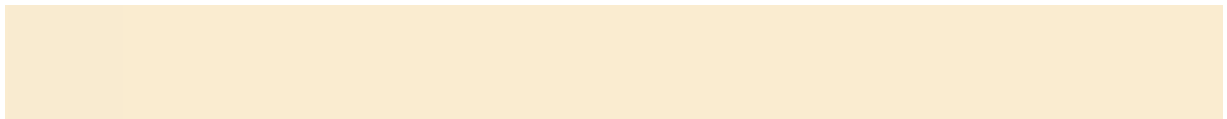
¹³ Byggnadslov angående fasadrenovering. Centralarkivet Piteå. Dnr 214/81.

Nulägesbeskrivning

Gul panel med bruna snickerier, fönsterfoder, konsoller, pilastrar mm. Stående locklistpanel med enklare utformat våningsband. Knutarna är släta, breda och markerade. Omvikt gesims. Fronton ovan entrén och fönstret på övre våningen. Ovanvåningens övriga fönster har dekorativa fönsteröverstycken. Frontespisen saknar anmärkningsvärd dekoration och har en flaggstång monterad på sitt sadeltak. Fönsterbågarna och dörren är i betydligt mörkare kulör än sina respektive karmar.

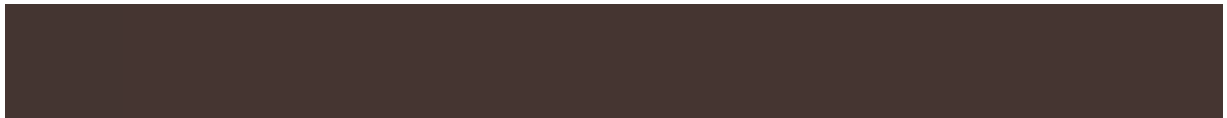
Nuvarande färgsättning:

Fasad: NCS S 0507-Y20R

Karmar: NCS S 6010-Y50R

Fönsterbågar och dörr: NCS S 8005-Y80R

Färgtrappor och historisk färgsättning

Med anledning av den nya fasaden har ingen färgtrappsanalys utförts.

Före sekelskiftet hade fastigheten mörk fasad med ljusa snickerier.

Omkring 1900 hade fastigheten ljus fasad med mörka snickerier.

1910-1930 hade fastigheten mörk fasad med ljusa snickerier.

© Piteå museum. Degermans samling.

Figur 7. Fotografi på Falken 3, Falken 10 och Stadsvapnet 6, omkring 1900-1905. Fotograferat mot nordväst. På bilden framgår byggnadernas liknande färgsättning, under 1900-talets början med mörka knutar och en ljus fasad. Dörrarna på Rådhuset och Trivialskolan är mörka med ljusa spegelpartier.

3. Stadsvapnet 6, Rådhuset

Figur 8. Stadsvapnet 6, år 2017. Fotograf: Erica Duvensjö.

Namn: Gamla rådhuset/Rådhuset

Beteckning: Stadsvapnet 6

Användning: Museum

Byggår: Mitten av 1830-talet¹⁴

Våningar: 2 + källare och vindsvåning.

Stomme: Liggtimmer

Fasad: Liggande och stående i en stram bottnisk empir.

Tak: Sadeltak med frontespis mot torget. Svartmålad, falsad skivtäckning.

Lagfaren ägare: Piteå kommun

Tomträttsinnehavare: -

---

¹⁴ Berggren, Norrbotten 1998, s. 26

Historik och arkivstudier

Det befintliga rådhuset är det tredje som står på platsen. Det första, som uppfördes 1675, brann när ryssarna härjade i staden år 1721. Det andra, som stod färdigt 1725, sägs ha blivit nedbränt av en berusad sjöman den 4 oktober år 1806.

År 1829 påbörjades upptimringen av det nuvarande Rådhuset, som egentligen var tänkt att uppföras i sten. Byggnaden var färdigtimrad och i princip klar år 1838, men stod då utan panel och dekoration. Panelen utformades på 1840-talet av en lokal byggmästare och är starkt präglad av finsk-rysk panelarkitektur. Ursprungligen var byggnaden gråvit.

Fastigheten fick en tillbyggnad år 1922 som tillsammans med Rådhuset haft flera funktioner; polisstation, telegrafstation, brandvaktstation och bibliotek. Sitt nuvarande namn härstammar från den rådhusverksamheten som inhystes i byggnaden fram till 1942. Det sista stadsfullmäktigemötet hölls här år 1969.

Fastighetens ständigt centrala funktion tillsammans med sin arkitektur ledde till en byggnadsminnesförklaring år 1994.

1964 Fasaderna och stuprören målades med YR 4-4-13. Fönsteromfattningarna, pilastrarna, vindkupans takfot och knutarna målades med YR 8-2-2. Tillbyggnaden målades med YR 8-4-4. Färgsystemet är enligt Hesselgrens färgatlas.¹⁵ YR 8-2-2 motsvarar ungefär NCS S 1510-G90Y och YR 8-4-4 motsvarar ungefär NCS S 2010-Y10R.¹⁶

1977 Fasaderna målades år 1977 med Nordsjö By 32, Säfflegul och snickerierna med By 11, Vit.¹⁷ Den närmsta NCS-motsvarigheten till Nordsjö By 11, Vit är S 1005-G80Y. Nordsjö By 32 har ingen god översättning till NCS, men det närmaste är S 1020-Y30R. Enligt Nordsjö kundsupport är By 32 betydligt "smutsigare" än NCS-motsvarigheten.¹⁸

1996 Fasaden skrapades till fast underlag för att sedan målas med linoljefärgen Teknos Tranemo äkta linoljefärg, NCS 1216-Y29R (RAÄ-nummer 6A-94). Snickerierna målades vita. Delar av entréfasaden byttes ut på grund av rötskada.¹⁹

2007 Fasaden målades med Beckers Tradition linoljefärg S 1020-Y20R, sockeln med "Svart 10" styrenakrylat, sprången målades vit och entrépartiet målades brunsvart. Grundningen gjordes med alkydoljefärg för att sedan bemålas med linoljefärg.²⁰

---

¹⁵ Bygglov för ommålning. Centralarkivet Piteå. Dnr 470/64.

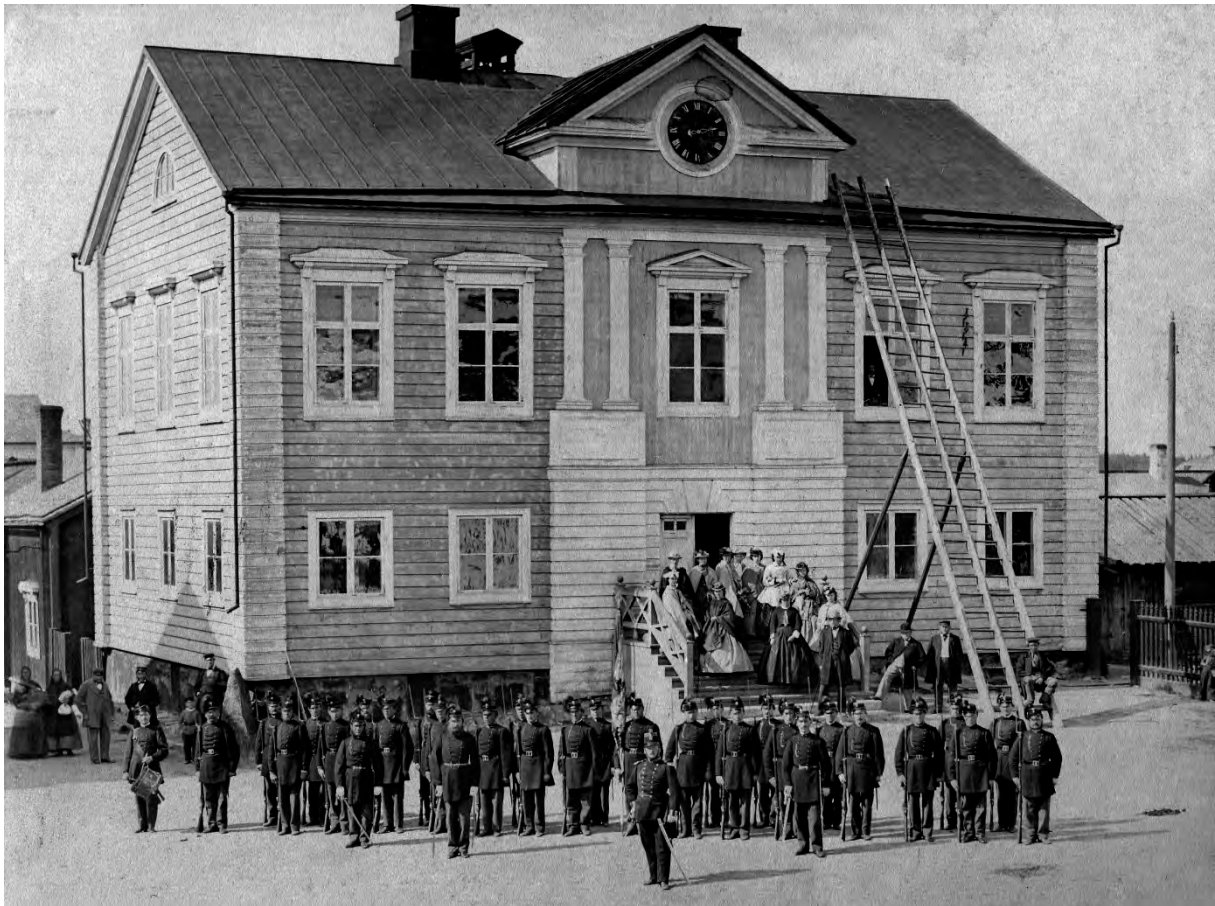
¹⁶ CAPQ Kundservice. Telefonsamtal 2017-10-04.

¹⁷ Färgförslag. Centralarkivet Piteå. Dnr 992/77.

¹⁸ Nordsjö kundsupport.

¹⁹ Rapport angående antikvarisk kontroll vid restaurering. Norrbottens museums arkiv. Dnr 1996/0284.

²⁰ Tillsynsrapport samt info från Pitedalens måleri. Piteå museums arkiv. Dnr 2007-0048.

© Piteå museum. PFb Oreg. Fotograf: August Roester.

Figur 9. Stadsvapnet 6, år 1865. Skarpskyttekåren står uppställda framför Rådhuset. På trappan står ett sällskap. Byggnaden har vita snickerier, fönsterbågar, ytterdörrar och knutar. Här är även hela portalen vitmålad.

Nulägesbeskrivning

Panelarkitektur i empirestil med klassicistiska dekorationer. Bred, liggande, enkelfasad spontpanel med bred fog. Panelklädda hörnpilastrar. Ovanför ingången står fyra träpilastrar på sockel som fortsätter ner på båda sidor om dörren, då med samma panel som fasaden. Dörren som tillverkades år 1992 har speglar och ett överljus. En stentrappa leder upp till entrén.

Rådhuset nyttjas sedan 1980-talet av Piteå museum och inhyser bland annat samlingar, utställningar och arkiv.

© Piteå museum. Pfb 1728_4_01. Fotograf: Wilhelm Smitt.

Figur 10. Stadsvapnet 8, år 1896. Byggnaden har år 1896 samma färgsättning som år 1865. Nu har entrépartiet fått ett överljus och den stora trappan är borttagen.

Färgtrappor och historisk färgsättning

Fasad, Rådhuset, ursprunglig huskropp

Lager 0: NCS S 1515-Y30R

Lager 1: NCS S 1515-Y20R

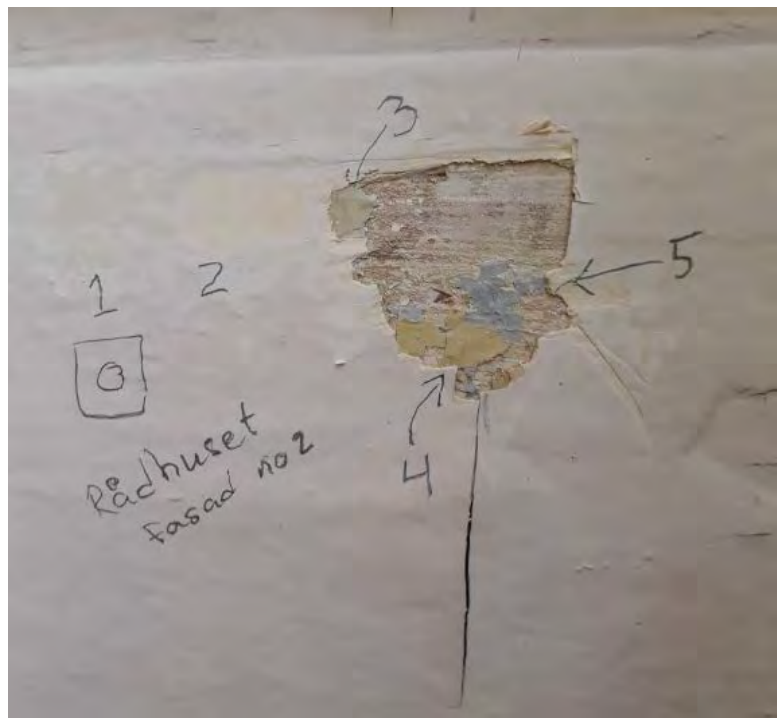
Lager 2: NCS S 1020-Y20R

Lager 3: NCS S 2020-Y10R

Lager 4: NCS S 2030-Y10R

Figur 11. Färgtrappa, Stadsvapnet 6.

Fotograf: Marcus Bengtsson.

Lager 5: NCS S 2010-R80B

Lager 0: S 1515-Y30R

Lager 1: S 1515-Y20R

Lager 2: S 1020-Y20R

Lager 3: S 2020-Y10R

Lager 4: S 2030-Y10R

Lager 5: S 4010-Y10R (okulär besiktning)

Fasaden varierar mellan gula kulörer, men har även varit grå.

Knut, Rådhuset, ursprunglig huskropp

Lager 0: NCS S 0502-Y

Lager 1: NCS S 0502-Y50R

Lager 2: NCS S 0502-Y50R

Lager 3: NCS S 0502-Y

Lager 4: NCS S 0603-Y20R

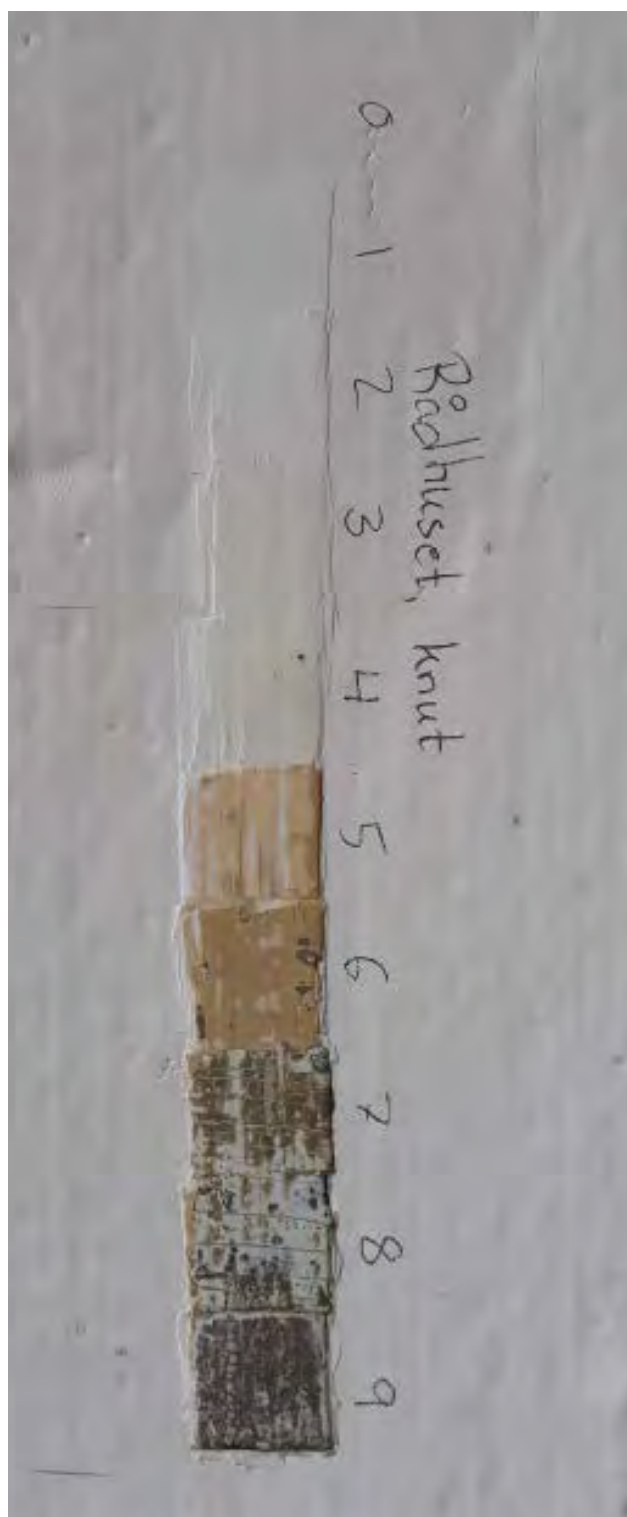
Lager 5: NCS S 1515-Y20R

Lager 6: NCS S 2020-Y20R

Lager 7: NCS S 4010-Y10R

Lager 8: NCS S 1502-Y50R

Lager 9: NCS S 5005-Y20R

Figur 12. Färgtrappa, Stadsvapnet 6.
Fotograf: Marcus Bengtsson.

Lager 0: S 0502-Y
Lager 1: S 0502-Y50R
Lager 2: S 0502-Y50R
Lager 3: S 0502-Y
Lager 4: S 0603-Y20R
Lager 5: S 1515-Y20R
Lager 6: S 2020-Y20R
Lager 7: S 4010-Y10R
Lager 8: S 1502-Y50R
Lager 9: S 5005-Y20R

Knuten har varierat i mörkare och ljusare färgtoner. I modern tid har knuten varit vitmålad men har innan dess varierat i gul-bruna toner, ibland mörkare och ibland ljusare.

Fasad, tillbyggd huskropp

Lager 0: NCS S 1515-Y30R

Lager 1: NCS S 1020-Y20R

Lager 2: NCS S 3005-Y20R

Lager 3: NCS S 2010-R80B

Lager 4: NCS S 5005-Y20R

Lager 5: NCS S 3010-Y20R

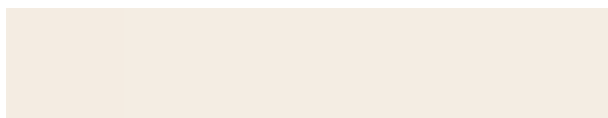

Figur 13. Färgtrappa, Stadsvapnet 6. Fotograf: Erica Duvensjö.

Lager 0: S 1515-Y30R
Lager 1: S 1020-Y20R – Målades år 2007.
Lager 2: S 3005-Y20R
Lager 3: S 2010-R80B
Lager 4: S 5005-Y20R
Lager 5: S 3010-Y20R

Rådhusets fasad har varierat kraftigt i färgsättning. Gula såväl som grå kulörer har hittats.

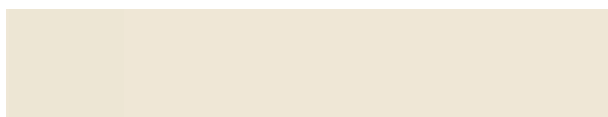
Fönsterfoder, tillbyggd huskropp

Lager 0: NCS S 0502-Y50R

Lager 1: NCS S 1510-Y30R

Lager 2: NCS S 0804-Y10R

Lager 3: NCS S 1015-Y20R

Lager 4: NCS S 3005-Y20R

Lager 0: S 0502-Y50R
Lager 1: S 1510-Y30R
Lager 2: S 0804-Y10R
Lager 3: S 1015-Y20R
Lager 4: S 3005-Y20R

Fönsterfodret har varierat i olika ljusgula och vita kulörer.

Före sekelskiftet var Rådhusets ursprungliga huskropp mörk med ljusa snickerier. Omkring 1900-1910/20 var fasaden ljus och snickerierna mörka. Efter 1930 var fasaden åter mörkare än de ljusa snickerierna.

Figur 14. Färgtrappa, Stadsvapnet 6.
Fotograf: Marcus Bengtsson.

4. Stadsvapnet 8, nuvarande Markishuset

Figur 15. Stadsvapnet 8, år 2017. Fotograf: Erica Duvensjö.

Namn: Nuvarande Markishuset

Beteckning: Stadsvapnet 8

Användning: Handelslokal

Byggår: 1981²¹

Våningar: 2

Stomme: Ej utrett.

Fasad: Träpanel

Tak: Sadeltak med svart bandtäckt plåt.

Lagfaren ägare: PLS Fastighets AB

Tomträttsinnehavare: -

---

²¹ Berggren, Norrbotten 1998, s. 26

Historik och arkivstudier

Byggdes mellan åren 1980-1981 som en följd av den diskussion om tomrummet som tidigare uppstått då landshövdingensresidenset revs år 1856. Det var viktigt att byggnaden skulle vara diskret i sin utformning och färgsättning i relation till Rådhuset.²²

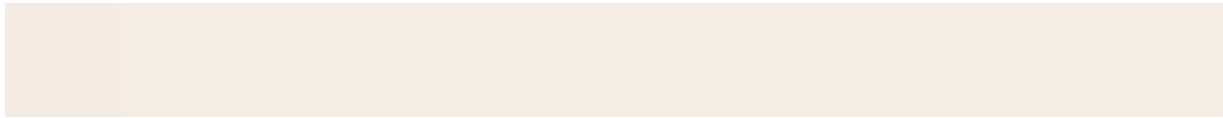
Nulägesbeskrivning

Stående locklistpanel och våningsband. Snickerierna är mycket enkla. Nedre plan har ett avfasat hörn, det övre planet är rektangulärt och löper ovan det avfasade hörnet. På nedre plan finns ett stort burspråk med stora fönsterpartier. Taket är bandtäckt med mörk plåt och takfoten har något dekorativa tassar i hela sitt utsprång.

Nuvarande färgsättning:

Fasad: NCS S 1020-Y20R

Knut: NCS S 0502-Y50R

Färgtrappor och historisk färgsättning

Med anledning av fastighetens ringa ålder har ingen färgtrappsanalys utförts. Inte heller finns några historiska bilder.

---

²² Angående nybyggnad Stadsvapnet 6. 1980-05-05. Norrbottens museums arkiv. Dnr 1439/80.

5. Stjärnan 13, s.k Rådhuskiosken

Figur 16. Stjärnan 13, år 2017. Fotograf: Marcus Bengtsson.

Namn: S.k Rådhuskiosken

Beteckning: Stjärnan 13 (tidigare Stjärnan 5)

Användning: Handelslokal och bostad

Byggår: Troligen senare hälften av 1810-talet²³

Våningar: 2

Stomme: Ej utrett.

Fasad: Träpanel med lockläkt

Tak: Sadeltak med fönsterkupor som bryter takfoten. Svart bandtäckning.

Lagfaren ägare: Piteå kommun

Tomträttsinnehavare: Tvåell Förvaltnings AB

---

²³ Berggren, Norrbotten 1998, s. 24

Historik och arkivstudier

Byggnadsåret på fastigheten är okänt, men av lagfartsprotokoll från 1814 att döma framgår det att fastigheten fanns på platsen redan då. Troligtvis påbyggdes den under slutet av 1800-talet²⁴. På tomten har sedan 1800-talets början hyst en handelsbod och fastigheten har under äldre tid gått under beteckningen Stjärnan 5.

Byggnadens nuvarande utseende tillkom under 1990-talet då omfattande förändringar gjordes; fönster och ytterdörrar byttes ut och en ny entré på södra fasaden med två mindre broar byggdes, även takbeläggningen ändrades från en korrugerad plåt till bandtäckning. De fönster som fanns på ovanvåningen byttes ut mot takkupor med sadeltak och två mindre fönster sattes in på västra gaveln.²⁵

Nulägesbeskrivning

Panel med stående locklist. Enkla fönster- och dörrömfattningar och ett våningsband i gaveln i höjd med gesimsen. Våningsbandet löper i höjd med ovanvåningens fönster. De fem takkuporna bryter takfoten och dekorativa tasslar pryder utsprånget. En kraftigt tilltagen bro löper mot butiksentrén från en sidogata.

Färgtrappor och historisk färgsättning

Fasad, Stjärnan 13

Lager 0: NCS S 5010-G50Y

Lager 1: NCS S 5010-G50Y

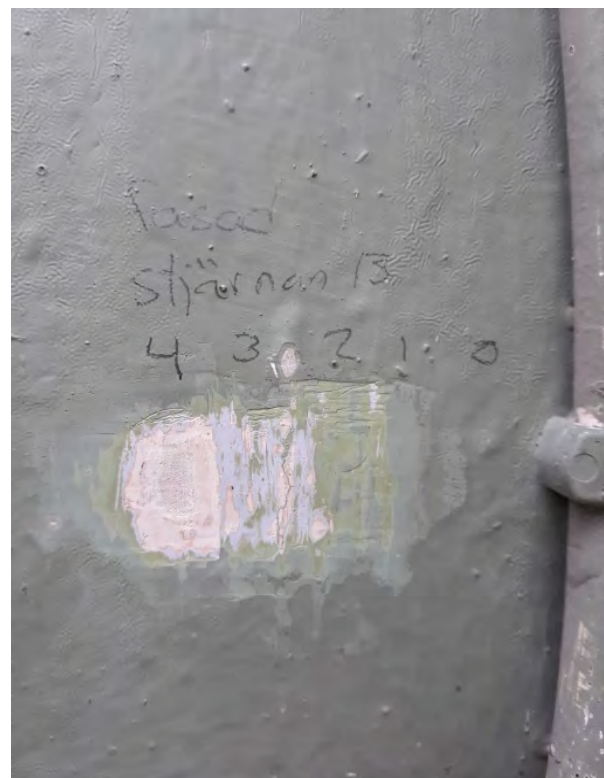
Lager 2: NCS S 4020-G30Y

Lager 3: NCS S 3502-B

NCS S 3005-Y20R

Figur 17. Färgtrappa, Stjärnan 13.

Fotograf: Marcus Bengtsson.

²⁴ Berggren, sid. 24

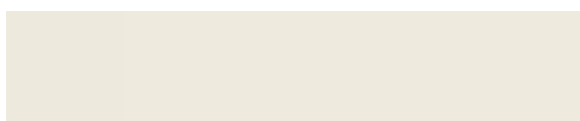
²⁵ Ombyggnad av fastigheten Stjärnan 5, Piteå stad. Norrbottens museums arkiv. Dnr 1301/90.

- Lager 0: S 5010-G50Y
- Lager 1: S 5010-G50Y. Ej exponerad yta av lager 0.
- Lager 2: S 4020-G30Y. Målat under 1990-talet.
- Lager 3: S 3502-B
- Lager 4: S 3005-Y20R (kan vara slipfärg)

Den gröna kulören lär ha varit framtagen i samarbete med Norrbottens museum på 1990-talet. Underliggande lager är grått. Lagret under det är smutsvitt, men antas vara slipstrykning.

Knut, Stjärnan 13

Lager 0: NCS S 0603-G80Y

Lager 1: NCS S 1005-Y20R

Lager 2: NCS S 3500-N

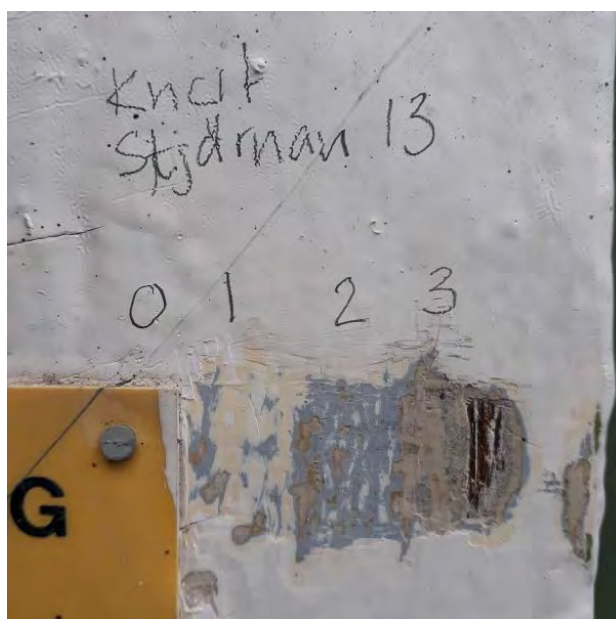

Lager 3: NCS S 3005-Y20R

- Lager 0: S 0603-G80Y
- Lager 1: S 1005-Y20R
- Lager 2: S 3500-N
- Lager 3: S 3005-Y20R

Knuten varierar kraftigt i färg mellan vitt, beige, grå och brun.

Kvarteret stjärnans fastigheter mot torget (Stjärnan 13 och Stjärnan 4) har följts åt i färgsättningen med ljusa fasader och mörka snickerier kring sekelskiftet för att någon gång efter 1920 få mörka fasader, fönsterfoder och fönsterbågar samt ljusa knutar.

Figur 18. Färgtrappa, Stjärnan 13.
Fotograf: Marcus Bengtsson.

© Piteå museum. Pfb 2045_III. Fotograf okänd.

Figur 19. Stjärnan 13 under 1890-talet. Byggnadens utseende skiljer sig kraftigt åt från idag.

6. Stjärnan 4

Figur 20. Stjärnan 4, år 2017. Fotograf: Marcus Bengtsson.

Namn: -

Beteckning: Stjärnan 4

Användning: Handelslokal

Byggår: 1834²⁶

Våningar: 2

Stomme: Ej utrett.

Fasad: Träpanel med lockläkt.

Tak: Valmat sadeltak med takkupor. Bandtäckning.

Lagfaren ägare: BDB Fastigheter AB

Tomträttsinnehavare: -

---

²⁶ Berggren, Norrbotten 1998, s. 24

Historik och arkivstudier

Det var enligt lagfartsprotokoll från 1834 handelsman Johan Falk som uppförde byggnaden.²⁷ Hörnet mot torget är försett med ett Piteåhörn som ett resultat av en renovering 1993. Tidigare har byggnaden inhytt såväl järnhandel som leksaksaffär.²⁸

1947 Fasaden var gulbrun och reveterad, fönstren var bruna efter en ombyggnad år 1946-1947.²⁹

1968 Fasaden putsas om med gul strukturputs, i kontrast till den tidigare gulbruna ädelputsen.³⁰

1975 Byggnaden får en ny färgsättning. Bostadsdelens fasader målas med Nordsjö By 27 (mörkgul), ytterdörren får en brun färg, sockeln en grå och snickerierna målades vita, vindskivorna och takfoten målades i samma ljusa kulör. Garaget målades med Nordsjö By 90 (gul). Även här målades ytterdörren brun och snickerierna vita.³¹

1993 Alla väggar får ny panel.³² Paneleringen är gjord i samband med en tilläggsisolering då även fönstren flyttades ut i liv och takfoten och grunden byggdes på.

Nulägesbeskrivning

Panel med stående locklist och enklare snickerier. Hörnet mot Storgatan är ett Piteåhörn. Byggnaden har ett väningsband och ett - i våg - igenbyggt takutsprång. Fönstren mot torget är assymmetriskt placerade.

Nuvarande färgsättning:

Fasad: NCS S 4005-G50Y

Knut: NCS S 0603-Y40R

---

²⁷ Berggren, Norrbotten 1998, s. 26.

²⁸ Angående Kvarteret Stjärnan 4 i Piteå, NAB konsult. Centralarkivet Piteå. Dnr 847-87.

²⁹ Angående Kvarteret Stjärnan 4 i Piteå, NAB konsult. Centralarkivet Piteå. Dnr 847-87.

³⁰ Bygglov, ändring fr. riven ädelputs till strukturputs. Piteå kommuns arkiv. Dnr 547/68.

³¹ Färgförslag till bostadsdel och garage/förrådsdel. Piteå kommuns arkiv. Dnr 745/75.

³² Bygglovsansökan om ny fasadpanel. Centralarkivet Piteå. Dnr 92-0929.

Färgtrappor och historisk färgsättning

Med anledning av den nya fasaden har ingen färgtrappsanalys utförts på fastigheten.

Kvarteret stjärnans fastigheter mot torget (Stjärnan 13 och Stjärnan 4) har följts åt i färgsättningen med sina ljusa fasader och mörka snickerier kring sekelskiftet för att någon gång efter 1920 få mörka fasader, fönsterfoder och fönsterbågar samt ljusa knutar.

© Piteå museum. A. Degerman 022.

Figur 21. Kvarteret Stjärnan i bakgrunden. I förgrunden ett stort antal människor i ring. Fastigheten Stjärnan 4 är idag en våning högre och har flackt tak. Bilden är tagen omkring år 1900.

7. Ulven 6, nuvarande Sossestugan

Figur 22. Ulven 6, år 2017. Fotograf: Marcus Bengtsson.

Namn: Nuvarande Sossestugan

Beteckning: Ulven 6, tidigare Ulven 49.

Användning: Lokal och bostadshus

Byggår: Svåraterat. Troligen från 1800-talets början till åren efter 1800-talets mitt³³.

Våningar: 2

Stomme: Liggtimmer

Fasad: Liggande panel i bottenvåningens rusticering. Stående slät panel på ovanvåningen samt riklig dekoration.

Tak: Valmat sadeltak.

Lagfaren ägare: AB Pitebostäder

Tomträttsinnehavare: -

³³ Berggren, Norrbotten 1998, s. 22

Historik och arkivstudier

Fastigheten har tidigare haft beteckningen Ulven 49. Vissa delar av byggnaden är troligen uppförd under första hälften av 1800-talet, medan andra delar tillkom efter 1800-talets mitt. Antagligen brädfodrades fastigheten i samband med utbyggnaden³⁴. Idealet om stenarkitektur genomsyrar byggnaden och eftertraktas med sin grova, liggande panel med influenser av det tidiga 1800-talets bottniska panelarkitektur.³⁵ En omändring av fasaden gjordes år 1937 då skyltfönstren mot torget togs bort och nya fönster sattes in.³⁶ År 1979 renoverades byggnaden med ny panel.³⁷

Nulägesbeskrivning

Den nedre våningen är klädd med en liggande enkelfaspanel och den övre våningen med en stående slätpanel. Liggande slätpanel mellan frisens triglyfer. En tandsnittornamentik pryder gesimsen. Fönsteröverstyckena på övre våningen är kraftigt artikulerade. Pilastrar löper över fasaden och pryds med respektive underliggande fasadbeklädnad, liggande undertill och slät ovanför. Våningsbandet är kraftigt markerat. Hörnets entré är inskjuten och ovanvåningen bärs upp av en solitär, dekorerad kolonn i trä.

Färgtrappor och historisk färgsättning

Grund, Ulven 6

Lager 0: NCS S 6000-N

Lager 1: NCS S 6010-G90Y

Lager 0: S 6000-N

Lager 1: S 6010-G90Y

Färgen på den målade grunden har kraftigt flagnat och snickeriet behöver ses över.

Att måla grunden i stenimiterande färger ter sig naturligt.

Figur 23. Färgtrappa, Ulven 6.
Fotograf: Erica Duvensjö.

³⁴ Berggren, Norrbotten 1998, sid. 21

³⁵ Yttrande om bygglov, igensättning av befintlig butiksentré och rumsdistribution. Centralarkivet Piteå. Dnr 97-0001134.

³⁶ Utdrag av protokoll hos byggnadsnämnden i Piteå 1937-06-18. Centralarkivet Piteå. Dnr PsBn A11:7 § 6.

³⁷ Angående reparation. Norrbottens museums arkiv. Dnr 920/79.

Fasad, Ulven 6

Lager 0: NCS S 2500-N

Lager 1: NCS S 2500-N

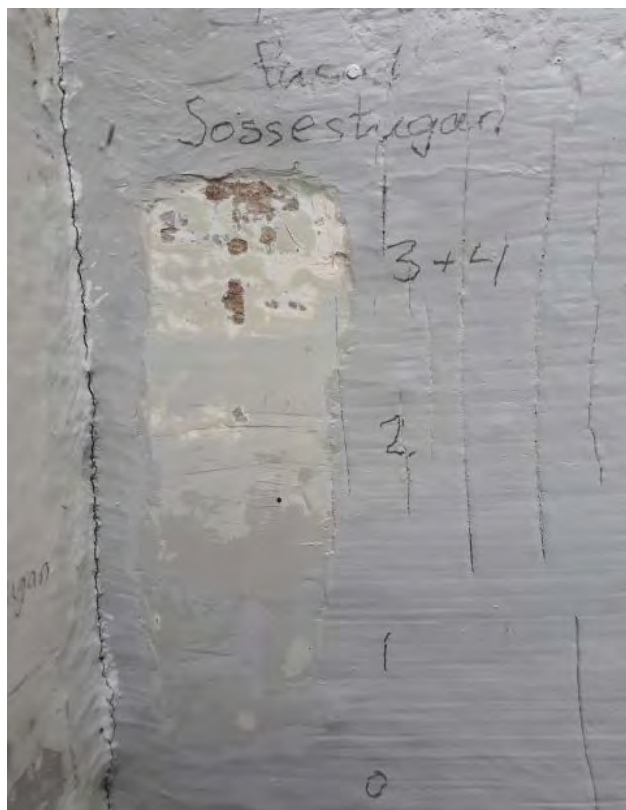
Lager 2: NCS S 2000-N

Lager 3: NCS S 1502-Y

Lager 4: NCS S 1002-Y50R

Figur 24. Färgrappa, Ulven 6.

Fotograf: Erica Duvensjö.

Lager 0: S 2500-N

Lager 1: S 2500-N (okulär besiktning)

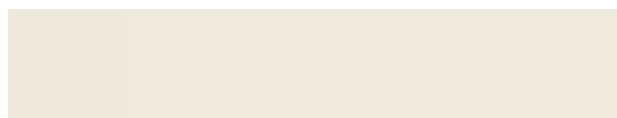
Lager 2: S 2000-N (okulär besiktning)

Lager 3: S 1502-Y

Lager 4: S 1002-Y50R

De flesta färglagren visar ljusa kulörer av grå, med undantaget för ett färglager som är beige-grått.

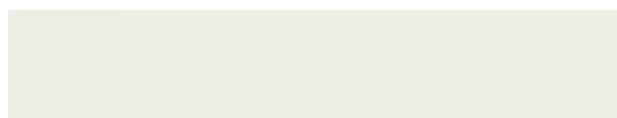
Fönsterfoder, Ulven 6

Lager 0: NCS S 0603-G80Y

Lager 1: NCS S 0804-Y50R

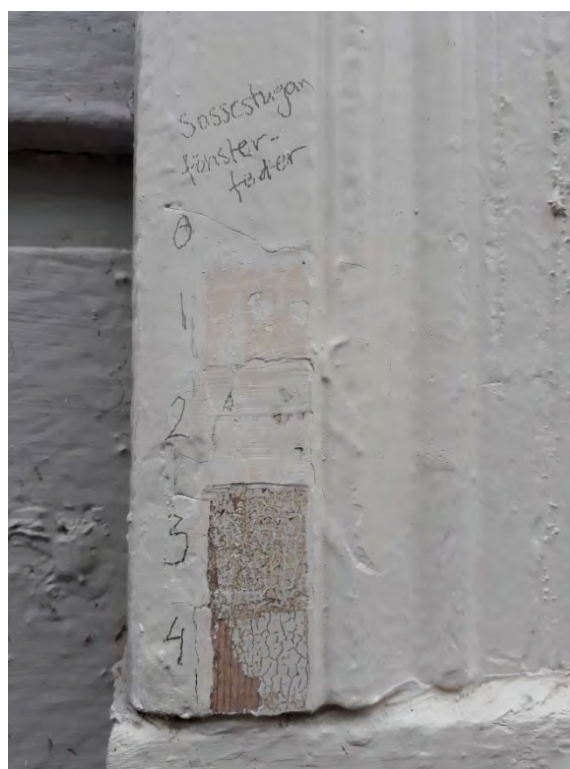
Lager 2: NCS S 0502-G50Y

Lager 3: NCS S 1515-Y40R

Lager 4: NCS S 1502-Y50R

Figur 25. Färgtrappa, Ulven 6.
Fotograf: Erica Duvensjö.

Lager 0: S 0603-G80Y

Lager 1: S 0804-Y50R

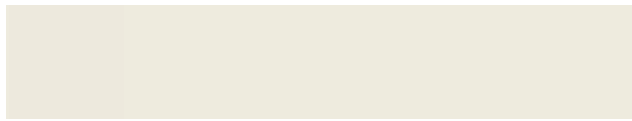
Lager 2: S 0502-G50Y

Lager 3: S 1515-Y40R

Lager 4: S 1502-Y50R

Fönsterfodret bestod av betydligt fler färglager, alla i vit-grå-gula kulörer. Färgtrappan togs för att ge ett urval av de olika nyanser som fodret har målats med.

Knut, Ulven 6

Lager 0: NCS S 0603-G80Y

Lager 1: NCS S 1005-Y30R

Lager 2: NCS S 2500-N

Lager 3: NCS S 0502-G50Y

Figur 26. Färgtrappa, Ulven 6.
Fotograf: Marcus Bengtsson.

Lager 0: S 0603-G80Y

Lager 1: S 1005-Y30R

Lager 2: S 2500-N

Lager 3: S 0502-G50Y

Knutarna på Ulven 6 har varierat i vita kulörer, med ett lager i grått.

Kring sekelskiftet var nuvarande sössestugans fasad ljus och snickerierna mörka. Efter 1920 var fasaden mörk och snickerierna ljusa.

© Piteå museum. L. Lidman 004.

Figur 27. Ulven 6 till höger samt Stjärnan 4 till vänster. Bild tagen kring 1920.

8. Ulven 5, s.k Torggrillen

Figur 27. Ulven 5, år 2017. Fotograf: Marcus Bengtsson.

Namn: S.k Torggrillen

Beteckning: Ulven 5

Användning: Restaurang och bostad

Byggår: Från mitten av 1800-talet till 1934³⁸

Våningar: 2 ½

Stomme: Ej utrett.

Fasad: Träpanel med locklist.

Tak: Sadeltak med takkupa mot torget. Svart, bandtäckt falsplåt.

Lagfaren ägare: AB Pitebostäder

Tomträttsinnehavare: -

---

³⁸ Berggren, Norrbotten 1998, sid 21

Historik och arkivstudier

Vid brandförsäkringen 1863 fanns två byggnader på tomten placerade i vinkel mot varandra. Fastigheten mot torget uppfördes troligen under 1720-talet, medan byggnaden mot Kyrkbrogatan sannolikt tillkom under mitten av 1800-talet. Det senare är också den äldsta delen av byggnaden som står på platsen idag. Fastigheten påbyggdes 1929 och utökades med en tillbyggnad mot torget år 1934³⁹.

År 1950 var byggnaden putsad, men ersattes med träpanel år 1973, vid vilket en alternativ färgsättning med gul fasad och vita snickerier diskuterades.⁴⁰ Byggnaden byggdes till år 1987.

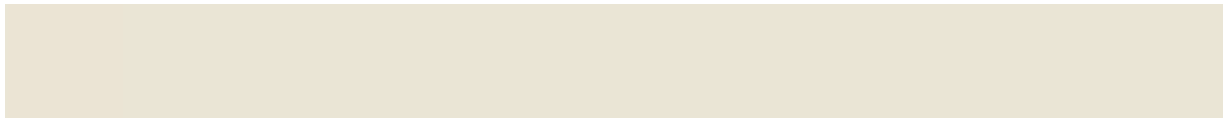
Nulägesbeskrivning

En bred locklistpanel, närmare en lockpanel. Byggnaden har 2 ½ våningar och således också 2 våningsband. Snickerierna är av enkel art och knutarna i slätpanel är breda och markerade. 3 dörrpartier med aluminiumdörrar i nedre plan. Smala fönsterbågar på andra och tredje våningsplanet.

Nuvarande färgsättning:

Fasad: NCS S 2500-N

Knut: NCS S 0804-G90Y

Färgtrappor och historisk färgsättning

Med anledning av den nya fasaden har ingen färgtrappsanalys utförts på fastigheten.

Några historiska bilder har tyvärr inte återfunnits i arkivmaterialet.

---

³⁹ Berggren, Norrbotten 1998, sid. 21

⁴⁰ Bygglövs inför fasadbyte. Piteå kommuns arkiv. Dnr 418/73.

Sammanfattning

Arkivmaterialet för byggnadernas färgsättning har varit mycket begränsat och har endast i ett fåtal fall påvisat tankegångar eller direkta färgsättningsbeslut. Flera av byggnaderna föll också utanför urvalet för färgtrappsanalys då arkivmaterialet visade att fasader och snickerier bytts ut.

De framtagna färgtrapporna påvisar en generell riktning mot vita, grå och ljusgula kulörer. Även mörkare kulörer i gulbrun färgton har använts på åtminstone Rådhusets fasad. Där har knutarna även varit av mörkare karaktär.

Rådhusstorgets byggnader har idag snickerier i samma färg som sina respektive fönsterbågar och dörrar. Endast Trivialskolan har i dagsläget en påtaglig skillnad mellan karm och fönsterbåge. I de flesta fall är fönster och dörrar utbytta.

Byggnaderna har helt konsekvent mörka, bandtäckta plåttak.

Vattenavrinningsystemen varierar från svarta till bemålade i samma kulör som fasaden eller snickerierna.

Antikvariska ställningstaganden

Rådhusstorget har fått sitt namn efter Rådhuset som är den mest centrala byggnaden på torget. Torgets riksintresseförklaring (*BD 58*) pekar ut Rådhuset med sina klassicistiska drag som en särskilt bidragande orsak till att torget är riksintresse. Byggnaden är uppförd i trä, fastän den ursprungliga tanken var att uppföra huset i sten. Detta förklarar en del av byggnadens stildrag där gestaltningen till stor del grundar sig i stenarkitekturen.

Trivialskolan, såväl som nuvarande Markishuset är uppförda med avsikten att underordna sig Rådhuset och bör så även fortsätta i både arkitektur och färgsättning. Historiskt sett har Trivialskolan och Rådhuset vid enstaka tillfällen skiljt sig i färgsättning, så som det gör i skrivande stund, men har oftast följts åt i färgsättning. Riksintresset syftar dock till torgmiljön och framtida färgsättning bör i första hand därför sättas efter riksintresset (*BD 58*) samt byggnadsminnet Rådhuset.

Rådhuset och nuvarande Markishuset har sammankopplade huskroppar och bör därmed också färgsättas med identisk kulör. Den övergripande traditionen att Trivialskolan följer Rådhuset i färgsättning bör så förbli, eftersom Rådhuset är för torget den enskilt viktigaste byggnaden och Trivialskolan är uppförd som pendang till denna.

Portpartiet mellan Ulven 5 och 6, till innergården, är av ringa betydelse och bör färgsättas enligt färgförslaget till Ulven 5.

All framtida bemålning bör göras med äkta linoljefärg, dels för sin historiska kontext men även för färgens beskaffenhet. Pigmenten i dessa färger bör vara naturliga för att ytterligare förhålla sig till historiska kulörer samt skapa en harmoni i färgsättningen.

Pigmenten får gärna vara av påkostad karaktär för att ytterligare förstärka Rådhusstorgets byggnaders välstånd.

Det är av stor vikt att beakta detaljer vid färgsättning, så som färgsättning på takmaterial och vattenavrinningsystem. Idag skiljer sig byggnaderna åt i detta avseende. Generellt sett är taken mörka, vissa mörkbruna, vissa svarta och vissa mörkgrå. Takens färgsättning bör därför göras enhetligt, med mörkare färger. Exempelvis svart eller mörkgrå.

Hängrännor och stuprör varierar från svarta, till att matcha knut- eller fasadkulör. En god riktlinje är att färgsätta vattenavrinningsystemen i samma färg som bakomliggande byggnadselement -stuprör monterade på fasader bör ha samma färg som fasaden och stuprör monterade på knutarna bör ha samma färg som knutarna.

Förslagsalternativ

Nedan presenteras fyra olika alternativ för Rådhusstorgets färgsättning där antikvariska ställningstaganden framhålls i varje alternativ.

Alternativ 0 – Nollalternativet

Inget nytt program tas fram, färgsättning görs utifrån moderna preferenser samt befintliga styrdokument.

Avvägning

Att inte ta fram något nytt program skulle vara antikvariskt ofördelaktigt mot att ta fram ett antikvariskt färgsättningsprogram. Ett färgsättningsprogram ger ett antikvariskt mervärde till detaljplanerna.

Alternativ 1 – Individuellt bedömda fastigheter

Ett program utarbetas som tar hänsyn till historisk bevisning samt den mest ursprungliga, vedertagna eller önskade färgsättning på varje enskild byggnad och detalj. Programmet skulle då hänvisa till de färgtrappor som tagits fram i denna rapport och varje byggnad får därefter färgsättas utifrån historiskt belagda färger.

Avvägning

Ur en antikvarisk synpunkt ett sämre alternativ eftersom det skulle innebära att byggnaderna kan färgsättas utan vidare kontext och samband till själva Rådhusstorget. Alternativet skulle därtill ur en praktisk synpunkt vara svårt att tillämpa eftersom flera av fasaderna har bytts ut och kan därmed inte adekvat hänvisa till sin tidigare färgsättning.

Alternativ 2 – Tidsbestämd färgsättning

Ett program som utgår från att sätta en viss tids prägel på torget, med största möjliga hänsyn det arkivmaterial som finns och de färgtrappor som skrapats fram.

Programmet kan framställas utifrån flera tidsparametrar. Yngre byggnader som faller utanför tidsparametrarna bör färgsättas jämte sina respektive kvartersbyggnader, vilket innebär att samtliga byggnader har en äldre färgsättning att förhålla sig till.

Trivialskolan och Rådhuset har följts åt i kulörkombination under åren. Detsamma gäller övriga byggnader som haft liknande kulörkombination, det vill säga ljusa snickerier och mörka fasader och vice versa. Trivialskolan och Rådhuset bör därmed ha liknande färgsättning även i fortsättningen, detsamma gäller kvarteret Stjärnans byggnader. Generellt sett gäller mörkare snickerier kring en ljusare fasad åren kring sekelskiftet 1900 och övriga år ljusare snickerier kring en mörkare fasad.

Avvägning

Eftersom riksintresset Rådhuset har sådant högt värde bör detta hierarkiskt ställa sig över individuella bedömningar av torgets fastigheter, vilket innebär att alternativet brister i sina antikvariska avvägningar, även om torgets alla byggnader skulle få en historiskt korrekt färgsättning. Vederbörande arbete har inte kunnat resultera i exakta svar på hur torget sett ut vid angivna tider, vilket medför svårigheter att ta fram färgprogram som svarar på de krav som ställs om historiskt korrekthet.

Alternativ 3 – Efterlikande färgsättning

Ett program tas fram för att tillfredsställa de moderna önskemål som finns.

Programmet tar sin grund från andra historiska torg i Sverige. Två exempel på jämförbara torg är Stora torget kring Drottninggatan i Uppsala som till sin plan liknar Rådhuset i Piteå samt Stora torget i Eksjö som profilerar sig genom sin trästad. Byggnaderna kring Stora torget i Uppsala är främst sten- och betonghus, men varierar kraftigt i byggnadsstil och färgsättning. Särskilt anmärkningsvärt är det nybyggda Åhlénshuset med sin nyuppsatta glasfasad som bryter mycket kraftigt mot torgets övriga karaktär.

Stora torget i Eksjö är betydligt större än Rådhuset i Piteå och skiljer sig därtill genom sin plan, karaktär och användning. Torget sträcker sig över flera kvarter och domineras av sin kyrkobyggnad. Byggnaderna kring torget är generellt, förutom Stadshotellet och kyrkan, lägre byggnader med två eller tre våningar. Fasadmaterial och färgsättning varierar mellan trä- och putsfasad i olika färger. Genomgående har byggnaderna vita eller ljusa knutar och snickerier vilket medför en sammanhängande karaktär för torget.

Dock kommer inga färgkoder att kunna ges för detta alternativ då de två utpekade torgens bebyggelse inte undersökts.

Avvägning

För att adekvat kunna frambringa ett färgprogram som efterliknar motsvarande torg i andra delar av Sverige eller världen fordrar ett mer utförligt arbete. Det skulle dock inte vara att rekommendera eftersom torget bör värderas och betraktas utifrån sin

individuella kontext. Uppsalas Stora torg liknar till planen Rådhusorget, men arkitektoniskt skiljer de sig kraftigt åt i byggnadstyp och gestaltning. Även Eksjö som, precis som Piteå, anses vara en "trästad" skiljer sig kraftigt åt i såväl plan som arkitektur. Alternativet skulle kraftigt förvanska torgets kulturhistoriska värden och kontext.

Alternativ 4 – En antikvarisk avvägning

Alternativet som väger olika värden mot varandra; historia, estetik och andra kontexter tas i beräkning för att skapa ett sammanfattat färgsättningsprogram.

För att skapa ett enhetligt uttryck är det av stor vikt att detaljstyra färgsättningen. Alternativet binder samman torgets fastigheter genom sin gemensamma färgsättning i snickerier, knutar och fönster såväl som sockel och tak. Den vita kulören i snickerier och knutar utgår från Rådhusets nuvarande – och under 1800-talets större del - vita nyans, men stöds därtill av att vara en idag vanligt förekommande kulör för snickerier. Här finns möjligheten att välja en vit nyans mot gul, NCS 0502-Y, alternativt en varmt grågrön nyans såsom NCS 1002-Y.

För takmålning gäller linoljefärg i mörka kulörer såsom mörkgrå eller svart. Grundmålning av plåtmaterialen ska göras med järnmönja. Hängrännor ska färgsättas i samma eller liknande nyans som taket. Stuprören ska i samtliga fall bemålas enligt bakomliggande kulör, för stuprör monterade på knutar gäller knutarnas färg medan stuprör monterade på fasader färgsätts efter respektive fasad. Socklarna bör målas i en grå kulör som efterliknar natursten, undantagen socklar som redan uppförts i natursten vilka heller inte ska bemålas.

All färgsättning på torgets byggnader ska under- och efterställa sig Rådhusets färgsättning. Färgkombinationen med ljusa snickerier och fönsterbågar hänvisar till färgsättningen under 1800-talet, samt 1930-talet. Finns en önskan om att differentiera färgsättningen av Rådhusets och Trivialskolans fönsterbågar som de historiskt sett ut under i början av 1900-talet fram till ca 1930 finns möjligheten att måla dem i en mörkt brun nyans.

Moderna dörrar målas i samma vita kulör som snickerier och knutar. Rådhuset och Trivialskolans dörrar, som är av äldre karaktär (Rådhusets dörrar är dock tillverkade år 1992), ska målas bruna med ljusa spegelpartier enligt historiska fotografier från sekelskiftet. Överljus i dörrpartier ska målas enligt karmens kulör. Dörrarna på Ulven 6 kan antingen målas vita eller i samma mörkbruna kulör som dörrarna på Rådhuset och Trivialskolan.

Rådhusets nuvarande färgsättning är historiskt korrekt och fungerar mycket väl med byggnadens arkitektur, karaktär och kontext. Därmed bör byggnadens fasader och knutar fortsättningsvis målas enligt nuvarande färgkombination- gul/vit. Som pendang till Rådhuset bör Trivialskolan färgsättas enligt samma system som Rådhuset, vilket även gäller Stadsvapnet 8.

Då Falken 3 har bytt ut sin panel och sina snickerier kunde ingen färgtrappa göras. Ulven 6 har då fått vara en fingervisning för hur Falken 3 kan färgsättas, då byggnaderna har liknande karaktär. En gul kulör skrapades fram på Ulven 6 vilket i färgförslaget för Falken 3 presenteras med modifierad nyans för att bättre passa in i Rådhusstorgets gestaltning.

Historiskt har Ulven 6 oftast målats i grå kulör, vilket framöver bör fortsätta.

Färgtrappan som skrapades på fastigheten Stjärnan 13 står som förebild för färgförslagen till Stjärnan 13, Stjärnan 4 samt Ulven 5. Dessa tre byggnader har en enkel arkitektur och har inte heller haft någon framträdande roll på torget vilket innebär att fasaderna kan bemålas i ett urval av andra kulörer. Detaljer som snickerier, fönster, tak och dörrar bemålas dock vita som torgets andra byggnader.

Portingången mellan Ulven 5 och Ulven 6 ska bemålas enligt anvisningarna för Ulven 5. Byggnaden som binder ihop Rådhuset och nuvarande Markishuset ska målas enligt färgprogrammet för Markishuset.

Avvägning

Den antikvariska avvägningen enligt alternativ 4 är särskilt framtaget för att beakta de kulturhistoriska värdena, torgets kontext och historia för att sedan väga dessa mot moderna önskemål med ett antikvariskt förhållningssätt.

Förslaget är framtaget för att kunna vara så tillfredsställande som möjligt för involverade parter och intressenter och är därmed det antikvariskt mest lämpliga alternativet. Färgsättningsförslagen för respektive byggnad bifogas i rapporten som bilagor.

Källförteckning

Arkivstudier:

Centralarkivet Piteå.
Norrbottnens museums arkiv.
Piteå kommuns arkiv.
Piteå museums arkiv.

Litteratur:

Bolin, Kjell, Hedborg, Gunnar & Eriksson, Karin, Trähus i norr: träarkitektur i Västerbottens och Norrbottens städer, Sv. byggtjänst, Stockholm, 1982.
Berggren Åke, Norrbotten 1998, Norrbottens hembygdsförbund och Norrbottens museums årsbok 1998.

Muntliga källor:

CAPQ Kundenservice.
Nordsjö Kundsupport.

Bilder:

Lantmäteriet geodatasamverkan.

Piteå museum.

Norrbottens museum med följande accessionsnummer:

Figurnummer	Accessionsnummer	Beskrivning	Fotograf	År
2	2017_061_01	Falken 3	Erica Duvensjö	2017
5	2017_061_17	Falken 10	Marcus Bengtsson	2017
8	2017_061_11	Stadsvapnet 6	Erica Duvensjö	2017
11	2017_061_04	Färgtrappa, fasad, Stadsvapnet 6	Marcus Bengtsson	2017
12	2017_061_06	Färgtrappa, knut, Stadsvapnet 6	Marcus Bengtsson	2017
13	2017_061_05	Färgtrappa, fasad, Stadsvapnet 6	Erica Duvensjö	2017
14	2017_061_03	Färgtrappa, foder, Stadsvapnet 6	Marcus Bengtsson	2017
15	2017_061_02	Stadsvapnet 8	Erica Duvensjö	2017
16	2017_061_12	Stjärnan 13	Marcus Bengtsson	2017
17	2017_061_13	Färgtrappa, fasad, Stjärnan 13	Marcus Bengtsson	2017
18	2017_061_14	Färgtrappa, knut, Stjärnan 13	Marcus Bengtsson	2017
20	2017_061_15	Stjärnan 4	Marcus Bengtsson	2017
22	2017_061_18	Ulven 6	Marcus Bengtsson	2017
23	2017_061_07	Färgtrappa, grund, Ulven 6	Erica Duvensjö	2017
24	2017_061_08	Färgtrappa, fasad, Ulven 6	Erica Duvensjö	2017
25	2017_061_09	Färgtrappa, foder, Ulven 6	Marcus Bengtsson	2017
26	2017_061_10	Färgtrappa, knut, Ulven 6	Erica Duvensjö	2017
27	2017_061_16	Ulven 5	Marcus Bengtsson	2017

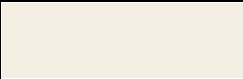
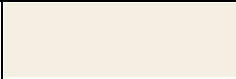

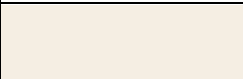
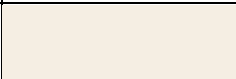
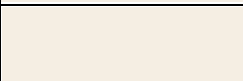
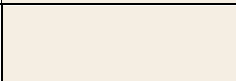
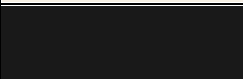

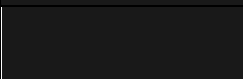
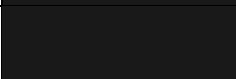

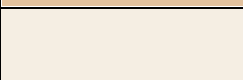
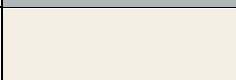

FÄRGFÖRSLAG

För fastigheten Falken 3, Rådmanshuset, Piteå stad, Piteå kommun

Färgförslaget är framtaget med hänvisning till Norrbottens museums rapport 2017:09, Färgprogram för Piteå Rådhusorg. Förslagen är två olika kombinationer som är antikvariskt likvärdiga.

- All bemålning ska göras med äkta linoljefärg.
- För svart färg gäller även mörkgrå.
- För grå färg gäller kulörer som efterliknar natursten.

Färgförslaget är framtaget utifrån fastighetens nuvarande utseende. Skulle dörrar, fönster eller dyligt bytas ut bör färgprogrammet revideras.

	Färgförslag 1		Färgförslag 2	
	NCS	Färgexempel	NCS	Färgexempel
Fasadfärg				
Takfot- och vindskiva				
Fönster- och dörrfoder				
Fönsterbågar				
Ytterdörr				
Takbeklädnad				
Hängrännor				
Stuprör				
Knutbräder och snickerier				
Sockel				

FÄRGFÖRSLAG

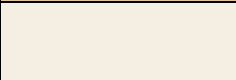
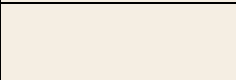

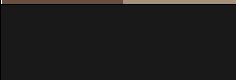

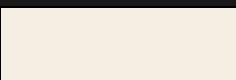
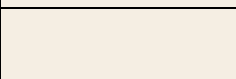

För fastigheten Falken 10, Trivialskolan, Piteå stad, Piteå kommun

Färgförslaget är framtaget med hänvisning till Norrbottens museums rapport 2017:09, Färgprogram för Piteå Rådhusorg.

- All bemålning ska göras med äkta linoljefärg.
- För svart färg gäller även mörkgrå.
- För grå färg gäller kulörer som efterliknar natursten.

Dörrpartiet, med karm och överljus ska målas enligt den mörkare nedan angivna kulören, dörrbladens spegelpartier ska målas i den ljusare. Foder målas enligt anvisning för dörrfoder. Nedan är en bild enligt dörrens utseende år 1906 för referens.

Färgförslag 1

	NCS	Färgexempel
Fasadfärg		
Takfot- och vindskiva		
Fönster- och dörrfoder		
Fönsterbågar		
Ytterdörr		
Takbeklädnad		
Hänggrännor		
Stuprör		
Knutbräder och snickerier		
Sockel		

© Piteå museum

FÄRGFÖRSLAG

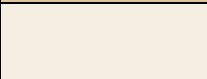
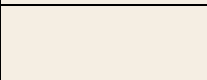

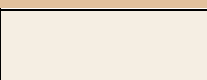

För fastigheten Stadsvapnet 6, Rådhuset, Piteå stad, Piteå kommun

Färgförslaget är framtaget med hänvisning till Norrbottens museums rapport 2017:09, Färgprogram för Piteå Rådhusorg.

- All bemålning ska göras med äkta linoljefärg.
- För svart färg gäller även mörkgrå.

Dörrpartiet, med karm och överljus ska målas enligt den mörkare nedan angivna kulören, dörrbladens spegelpartier ska målas i den ljusare. Foder målas enligt anvisning för dörrfoder. Nedan är en bild enligt dörrrens utseende år 1906 för referens.

Färgförslag 1

	NCS	Färgexempel
Fasadfärg		
Takfot- och vindskiva		
Fönster- och dörrfoder		
Fönsterbågar		
Ytterdörr		
Takbeklädnad		
Hängrännor		
Stuprör		
Knutbräder och snickerier		
Sockel		

© Piteå museum

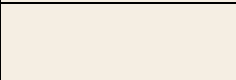

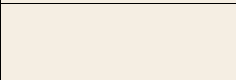

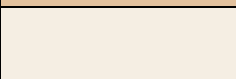
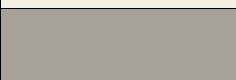
FÄRGFÖRSLAG

För fastigheten Stadsvapnet 8, nuvarande Markishuset, Piteå stad, Piteå kommun

Färgförslaget är framtaget med hänvisning till Norrbottens museums rapport 2017:09, Färgprogram för Piteå Rådhusorg.

- All bemålning ska göras med äkta linoljefärg.
- För svart färg gäller även mörkgrå.
- För grå färg gäller kulörer som efterliknar natursten.

Färgförslag 1

	NCS	Färgexempel
Fasadfärg		
Takfot- och vindskiva		
Fönster- och dörrfoder		
Fönsterbågar		
Ytterdörr		
Takbeklädnad		
Hängrännor		
Stuprör		
Knutbräder och snickerier		
Sockel		

FÄRGFÖRSLAG

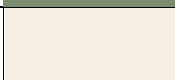
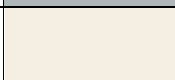
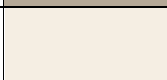
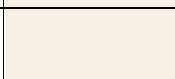

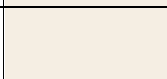

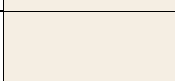

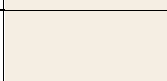
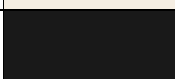
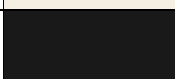
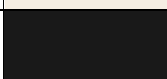

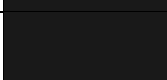

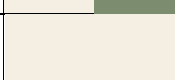

För fastigheten Stjärnan 4, Piteå stad, Piteå kommun

Färgförslaget är framtaget med hänvisning till Norrbottens museums rapport 2017:09, Färgprogram för Piteå Rådhusorg. Förslagen för fasadfärg är tre till antalet, men har gemensam färgsättning i snickerier, tak, sockel etc.

- All bemålning ska göras med äkta linoljefärg.
- För svart färg gäller även mörkgrå.
- För grå färg gäller kulörer som efterliknar natursten.

Färgförslaget är framtaget utifrån fastighetens nuvarande utseende. Skulle dörrar, fönster eller dylikt bytas ut bör färgprogrammet revideras.

Entrébrons panel ska målas i samma färg som fasaden, räckena målas enligt anvisningen för snickerier.

	Färgförslag 1		Färgförslag 2		Färgförslag 3	
	NCS	Färg-exempel	NCS	Färg-exempel	NCS	Färg-exempel
Fasadfärg						
Takfot- och vindskiva						
Fönster- och dörrfoder						
Fönsterbågar						
Ytterdörr						
Takbeklädning						
Hängrännor						
Stuprör						
Knutbräder och snickerier						
Sockel						

FÄRGFÖRSLAG

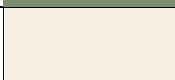
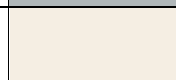
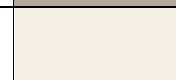
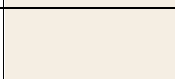

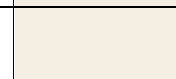

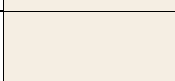

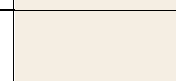
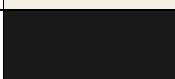
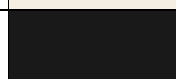
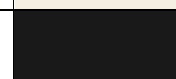

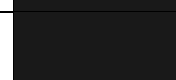

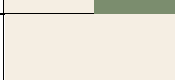

För fastigheten Stjärnan 13, s.k. Rådhuskiosken, Piteå stad, Piteå kommun

Färgförslaget är framtaget med hänvisning till Norrbottens museums rapport 2017:09, Färgprogram för Piteå Rådhusstorg. Förslagen för fasadfärg är tre till antalet, men har gemensam färgsättning i snickerier, tak, sockel etc.

- All bemålning ska göras med äkta linoljefärg.
- För svart färg gäller även mörkgrå.
- För grå färg gäller kulörer som efterliknar natursten.

Färgförslaget är framtaget utifrån fastighetens nuvarande utseende. Skulle dörrar, fönster eller dylikt bytas ut bör färgprogrammet revideras.

Entrébrons panel ska målas i samma färg som fasaden, räckena målas enligt anvisningen för snickerier.

	Färgförslag 1		Färgförslag 2		Färgförslag 3	
	NCS	Färg-exempel	NCS	Färg-exempel	NCS	Färg-exempel
Fasadfärg						
Takfot- och vindskiva						
Fönster- och dörrfoder						
Fönsterbågar						
Ytterdörr						
Takbeklädning						
Hängrännor						
Stuprör		 		 		
Knutbräder och snickerier						
Sockel						

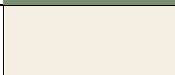
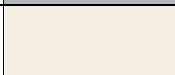
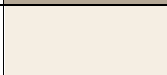
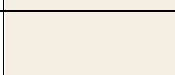
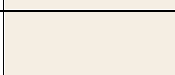
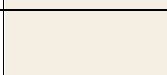
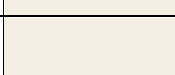
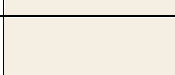
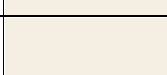

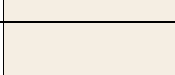
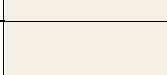
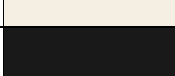
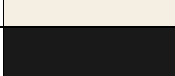
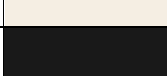

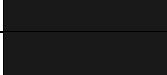

FÄRGFÖRSLAG

För fastigheten Ulven 5, s.k. Torggrillen, Piteå stad, Piteå kommun

Färgförslaget är framtaget med hänvisning till Norrbottens museums rapport 2017:09, Färgprogram för Piteå Rådhusorg. Förslagen för fasadfärg är tre till antalet, men har gemensam färgsättning i snickerier, tak, sockel etc.

- All bemålning ska göras med äkta linoljefärg.
- För svart färg gäller även mörkgrå.
- För grå färg gäller kulörer som efterliknar natursten.

I dagsläget är aluminiumdörrar installerade, vilket är ytterst olämpligt ur antikvarisk synpunkt. Färgförslaget utgår från att dessa vid renovering byts ut mot trädörrar.

	Färgförslag 1		Färgförslag 2		Färgförslag 3	
	NCS	Färg-exempel	NCS	Färg-exempel	NCS	Färg-exempel
Fasadfärg						
Takfot- och vindskiva						
Fönster- och dörrfoder						
Fönsterbågar						
Ytterdörr						
Takbeklädnad						
Hängrännor						
Stuprör						
Knutbräder och snickerier						
Sockel						

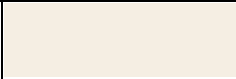

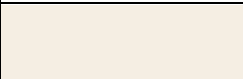
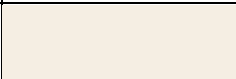
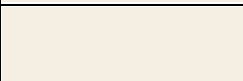

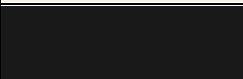
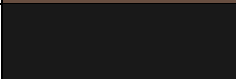
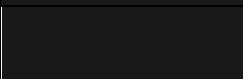
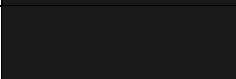

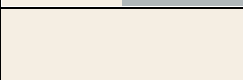
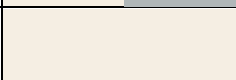

FÄRGFÖRSLAG

För fastigheten Ulven 6, nuvarande Sossestugan, Piteå stad, Piteå kommun

Färgförslaget är framtaget med hänvisning till Norrbottens museums rapport 2017:09, Färgprogram för Piteå Rådhusstorg. Förslagen skiljer sig endast åt i ytterdörrarnas kulör.

- All bemålning ska göras med äkta linoljefärg.
- För svart färg gäller även mörkgrå.
- För grå färg gäller kulörer som efterliknar natursten.

Färgförslaget är framtaget utifrån fastighetens nuvarande utseende. Skulle dörrar, fönster eller dylikt bytas ut bör färgprogrammet revideras.

	Färgförslag 1		Färgförslag 2	
	NCS	Färgexempel	NCS	Färgexempel
Fasadfärg				
Takfot- och vindskiva				
Fönster- och dörrfoder				
Fönsterbågar				
Ytterdörr				
Takbeklädnad				
Hängrännor				
Stuprör				
Knutbräder och snickerier				
Sockel				

Norrbottnens
museum

Norrbottnens museum

Box 266, 971 08 Luleå Storgatan 2

Tel 0920-24 35 02

norrbottnens.museum@norrbottnen.se

www.norrbottnensmuseum.se